

მეოცე და ოცდამეერთე საუკუნეების თარგმნითი ლექსიკონები

მე-20 საუკუნეში ბევრი ორენოვანი ლექსიკონი შეიქმნა როგორც რუსულ, ისე სხვადასხვა აღმოსავლურ, დასავლურ თუ კლასიკურ ენებთან მიმართებით. ვრცელი ევროპულ-ქართული აკადემიური ორენოვანი ლექსიკონებიდან უნდა გამოიყოს: არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მიერ მომზადებული „რუსულ-ქართული ლექსიკონი“ და „ქართულ-რუსული ლექსიკონი“, კიტა ჩხენკელის „ქართულ-გერმანული ლექსიკონი“, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ლექსიკოგრაფიის ცენტრის მიერ გამოცემული „დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონი“ (თინათინ მარგალიტაძის საერთო რედაქტორობით) და დონალდ რეიფილდის საერთო რედაქტორობით შექმნილი „დიდი ქართულ-ინგლისური ლექსიკონი“.

კიტა ჩხენკელის ქართულ-გერმანული ლექსიკონი.

კიტა ჩხენკელი (იხ. სურათი 1) ციურიხის უნივერსიტეტში მოღვაწეობდა. იგი არის ქართულ-გერმანული ლექსიკონის ახალი პრინციპებით შედგენის ინიციატორი.

სურათი 1.

1960 წელს ციურიხში დაიწყო ლექსიკონის ნაკვეთებად გამოცემა, სულ 26 ნაკვეთი გამოიცა და ლექსიკონის ბეჭდვა 1974 წელს დასრულდა. კიტა ჩხენკელის მოულოდნელი გარდაცვალების შემდეგ ლექსიკონის გამოცემის საქმე მისმა მოწაფემ იოლანდა მარშვემა გააგრძელა და დაასრულა. ნაკვეთების დასრულების შემდეგ ლექსიკონი სამ ტომად გამოიცა და 2470 ნაბეჭდ გვერდს მოიცავს. ლექსიკონში კარგადაა წარმოჩენილი ქართული სიტყვების სტრუქტურული მოდელები, ბრუნებისა და უღლების სემანტიკა, ფუძეთა წარმოების სპეციფიკა. ყველა სალექსიკონო ერთეულის ძირი, მარტივი თუ რთული ფუძე, ისეა გამოყოფილი, რომ ნათლად ჩანს სიტყვის ცალკეული ელემენტები, სიტყვის სტრუქტურული ელემენტების ურთიერთდამოკიდებულება, ფუძეთა მოდელირების სისტემა, კუმშვა, კვეცა და სხვა. კიტა ჩხენკელს ქართულ-გერმანული ლექსიკონისათვის ქართული ზმნის წარმოდგენის საინტერესო გზა აქვს არჩეული. ლექსიკონში ზმნის ყველა პოტენციურად წარმოსადგენი ფორმა ერთ ბუდეშია თავმოყრილი და აქვეა მოცემული მათი გერმანული თარგმანი. ამ პრინციპს ბუდობრივი პრინციპი ეწოდება. ამით, ქართული ენის არმცოდნე მკითხველს საშუალება აქვს გაერკვეს ქართული ზმნის ფორმათა წარმოებასა და ლექსიკურ ღირებულებაში (იხ. სურათი 2).

თეს

Inf. თესვა || თესა
 T¹ ვთესავ || ვთეს *s. fut*
fut ~ *s.* და~; გაბ~ † *aussäen*; *fig* zerstreuen, versprengen, auseinander-treiben, -jagen; გამო~ (zur Aus-nützung freier Stellen) dazwischen an-säen od. -pflanzen (z.B. Bohnen in e-m Maisfeld); გადა~ von neuem besäen; და~ 1. (an-, aus-, ein-)säen (z. B. Korn) 2. be-, an-säen (z. B. Feld) 3. züchten (z.B. Bakterien) 4. *fig* den Keim zu et. (Gutem od. Schlechtem) legen, säen (z. B. Hass), einpflanzen (z.B. Liebe zu

თესა

et.) 5. *fig* (umg.) vertun, verschleudern (z.B. Geld); მი~ 1. et. unsorgfältig (irgendwo) säen 2. *fig* (umg.) vertun, verschleudern (z.B. Geld); მო~ 1. aus-, be-säen 2. *fig* austreuen, verbreiten (z.B. Gerücht); შე~ Bed. *s.* გამო~; ჩა~ 1. einsäen 2. *fig* den Keim zu et. (Gutem od. Schlechtem) legen, säen (z. B. Hass), einpflanzen (z.B. Liebe zu et.) [სია
aor -ვთესე *pf* -მითესავს || -მითე-
 ZP¹ (ს)თესია *fut* ეთესება (ეთესა,
 -) et. ist (aus)gesät/(an)gepflanzt
 ZP² უთესია *fut* ეთესება (ეთესა,
 -) et. ist bei j-m (aus)gesät/(an)-
 gepflanzt (z.B. Korn in j-s Feld)
 თესა *inf* *s.* თესვა
 თესვა *inf* Säen *n.* Saatbestellung /
 თესვლ *s.* თესლ
 თესილი *p.p.* 1. (an-, aus-, ein-)gesät

არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის რუსულ-ქართული ლექსიკონი.

XX საუკუნის 60-იან წლებში საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ენათმეცნიერების ინსტიტუტმა მოამზადა და გამოსცა „რუსულ-ქართული ლექსიკონი“ სამ ტომად. ამ გამოცემას ხელმძღვანელობდა სარედაქციო კოლეგია, რომლის შემადგენლობაშიც შედიოდნენ ქართული ენათმეცნიერების თვალსაჩინო წარმომადგენლები: გ. ახვლედიანი, ა. შანიძე, არნ. ჩიქობავა, ვ. თოფურია, ქ. ლომთათიძე, გ. წერეთელი. ლექსიკონმა 65,000-მდე სიტყვა-სტატია მოიცვა და მაქსიმალურად ასახავდა რუსული სალიტერატურო ენის ლექსიკას.

1985 წელს რუსულ-ქართული სამტომიანი ლექსიკონის ბაზაზე ენათმეცნიერების ინსტიტუტმა გამოსცა მნიშვნელოვნად განახლებული და შესწორებული ვერსია ერთ ტომად, რომელმაც დიდი სამსახური გაუწია და უწევს ქართულ საზოგადოებას. „რუსულ-ქართული ლექსიკონის“ ონლაინ-ვერსია ინტერნეტში ხელმისაწვდომია შემდეგ მისამართზე: <http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=index&d=9>

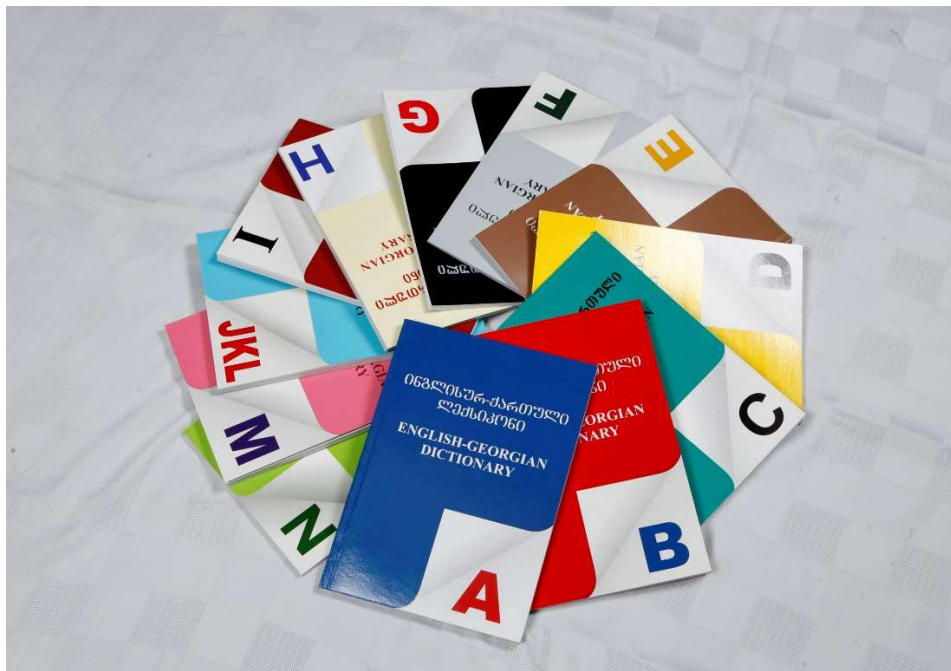
2013 წელს ენათმეცნიერების ინსტიტუტმა გამოაქვეყნა აკადემიური „ქართულ-რუსული ლექსიკონი“ ალ. კობახიძის საერთო რედაქტორობით. ლექსიკონი ინტერნეტში განთავსებულია შემდეგ მისამართზე: https://www.ice.ge/liv/liv/kartul_rus.php

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ლექსიკოგრაფიის ცენტრის „დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონი“

ლექსიკონის ისტორია.

1995 წელს ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ლექსიკოგრაფიის ცენტრმა დაიწყო „დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის“ ტომეულის გამოცემა. დღეისათვის გამოქვეყნებულია ლექსიკონის 14 ტომი, რომლებიც 2.500-მდე ნაბეჭდ გვერდს მოიცავს (იხ. სურათი 3).

ლექსიკონის შექმნის იდეა უნივერსიტეტის ინგლისური ფილოლოგიის კათედრაზე ჩაისახა გასული საუკუნის 60-იან წლებში, თვალსაჩინო ქართველი მეცნიერისა და მთარგმნელის, იმჟამად კათედრის გამგის, პროფ. გივი გაჩეჩილაძის ინიციატივით. ვრცელი აკადემიური ლექსიკონის არარსებობას განსაკუთრებით მწვავედ სწორედ მთარგმნელები განიცდიდნენ და, ალბათ არ არის შემთხვევითი, რომ ამგვარი ლექსიკონის შექმნა სწორედ ინგლისურენოვანი ლიტერატურის ქართულად ადეკვატურად თარგმნის საჭიროებიდან იშვა¹.

სურათი 3.

ლექსიკონზე მუშაობის საწყის ეტაპზე, 60-იან 70-იან წლებში ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის წყაროებად ინგლისურ-რუსული ლექსიკონები იქნა მიჩნეული,

¹ უნდა აღინიშნოს, რომ ინგლისურ-ქართული ლექსიკოგრაფიის პიონერად გვევლინება უცხო ენების პედაგოგიური ინსტიტუტის პროფესორი ისიდორე გვარჯალაძე. მისი „ინგლისურ-ქართული ლექსიკონი“ (20 000 სიტყვა) საქართველოში პირველად გამოვიდა 1939 წელს. იმავე წელს ინგლისში „ქართულ-ინგლისურ ლექსიკონზე“ მუშაობა დაასრულა ეკა ჩერქეზმა, მაგრამ ლექსიკონის დაბეჭდვა ომის გამო შეფერხდა და იგი მხოლოდ 1950 წელს გამოსცა ოქსფორდის უნივერსიტეტის გამომცემლობამ. ე.წ. „გვარჯალაძის ლექსიკონი“ არაერთგზის გამოიცა, გამოვიდა მისივე ქართულ-ინგლისური ვერსიაც, ინგლისურ-ქართული ანდაზების ლექსიკონი. ეს ლექსიკონები დიდი ხნის მანძილზე ერთადერთი ლექსიკონები იყო და მათ საზოგადოებას დიდი სამსახური გაუწიეს.

რომლებიც ქართულად ითარგმნა. გასული საუკუნის 80-იან წლებში რედაქტორთა მცირე ჯგუფმა იტვირთა ლექსიკონის მასალის საფუძვლიანი გადამუშავება, შევსება, განახლება და გამოსაცემად მომზადება. დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის რედაქტორების გადაწყვეტილებით, ლექსიკონის წყაროებად შეირჩა ინგლისური ენის დიდი განმარტებითი ლექსიკონები, კერძოდ: ოქსფორდის ინგლისური ენის ლექსიკონი ისტორიულ პრინციპებზე, უებსტერის ვრცელი ლექსიკონი, რომელთა დეფინიციები გადაიქცა ინგლისური სიტყვების კვლევის ძირითად წყაროდ. სარედაქციო ჯგუფი ასევე ეყრდნობოდა ილია გალპერინის „ახალ ინგლისურ-რუსულ ლექსიკონს“, ლონგმენის, კობილდის და ინგლისური ენის სხვა ავტორიტეტულ ლექსიკონებს. საქართველოში ინტერნეტის გავრცელების კვალდაკვალ, რედაქტორებმა სარედაქციო სამუშაოებში ჩართეს ასევე ინგლისური ენის ეროვნული კორპუსი. ლექსიკონზე მუშაობის ეს ეტაპი 35 წელი გაგრძელდა.

1992 წელს სარედაქციო კოლეგიამ გადაწყვიტა ლექსიკონის შედგენილი და რედაქტირებული სიტყვა-სტატიების კომპიუტერიზაცია და ლექსიკონის ნაკვეთებად, ასო-ასო გამოცემა. 1995 წელს გამოვიდა დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის პირველი რვეული, ასო A, რომელსაც 1996 წელს მოჰყვა ორი რვეული: B და C. ლექსიკონის ტომების გამოცემა გაგრძელდა 2014 წლამდე.

2009 წელს სარედაქციო კოლეგიამ მიიღო დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის ონლაინ-ვერსიის მომზადებისა და ინტერნეტში განთავსების გადაწყვეტილება და 2010 წლის თებერვალში ლექსიკონი განთავსდა ინტერნეტში მისამართზე: www.dict.ge (იხ. სურათი 4).

დიდი ინგლისურ-ქართული ონლაინ-ლექსიკონი

English

სიახლეები | ლექსიკონის ინსტრუქცია | ლექსიკონის შესახებ | კონტაქტი | ბლოგი

challenge ძიება

მთელ ტექსტში ზუსტი დამოხვევა EN

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

მეზობელი სიტყვები

- chalking
- chalk pit აგრ. chalkpit
- chalk-quarry
- chalk-stone
- chalky
- challenge I**
- challenge II
- challengeable
- challenger
- challenging
- challis

challenge I *noun* 📄

[ˈtʃælɪndʒ]

1. 1) რთული ან საპასუხისმგებლო ამოცანა; "გამონწვევა"; რაც საკუთარი ძალების გამოცდის საშუალებას იძლევა; this mission will be a challenge for all of us ეს მისია გამონწვევა იქნება ყველა ჩვენგანისთვის; my new job is not easy but it's a challenge ჩემი ახალი სამუშაო ადვილი არაა, მაგრამ იგი საშუალებას მომცემს გამოვცადო ჩემი ძალები; the challenge of a nuclear age ამოცანები, რომლებსაც ბირთვული ეპოქა გვიყენებს;

2) გამონწვევა (*შეჯობა და ა.შ.*); to launch a challenge against smb ვინმეს გამონწვევა; to meet the challenge გამონწვევის მიღება;

3) დუელში გამონწვევა; to have a challenge delivered [carried, brought] by a second გამონწვევის გაგზავნა [გადაცემა, მიღება] სეკუნდანტის მეშვეობით;

სურათი 4.

ონლაინ-ლექსიკონი არ არის ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის ბეჭდური გამოცემის სტერეოტიპული ვერსია. საფუძვლიანად გადამუშავდა ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის პირველი ტომები, რომლებიც 1980-90-იან წლებში მომზადდა და გამოიცა. დღეისათვის ლექსიკონი 110 000 სიტყვა-სტატიას მოიცავს. იმის გათვალისწინებით, რომ სალექსიკონო სიტყვა-სტატიებში მაქსიმალურად სრულადაა ასახული ინგლისური სიტყვების პოლისემია, შეტანილია უამრავი შესიტყვება, ფრაზული ზმნა, ფრაზეოლოგიური ერთეული, დიდი რაოდენობითაა წარმოდგენილი თითქმის ყველა დარგის ტერმინოლოგია - ლექსიკონში შესული მთლიანი მასალა რამდენიმე ასეულ ათას ერთეულს აღწევს.

ონლაინ ლექსიკონის სამიუბო სისტემის მეშვეობით შესაძლებელია როგორც ინგლისური, ისე ქართული სიტყვების, შესიტყვებების, ფრაზების მოძიება.

ლექსიკონის სიტყვანი.

ლექსიკონის სიტყვანის შერჩევა განაპირობა იმ მიზნობრივმა ჯგუფებმა, რომელთათვისაც დაიგემა იმთავითვე ლექსიკონი, კერძოდ: ინგლისურენოვანი მხატვრული და სამეცნიერო ლიტერატურის ქართულად მთარგმნელები, სპეციალურ

/ დარგობრივ ტექსტებზე მომუშავე სპეციალისტები, ინგლისური ენის შემსწავლელები, რომელთათვისაც ინგლისური ენა მომავალი სპეციალობაა (პედაგოგიკა, მთარგმნელობითი საქმიანობა), ინგლისური ენის შემსწავლელი მომავალი ფსიქოლოგები, ექიმები, ბიოლოგები და ა.შ., რომელთაც ენის შესწავლისთვის ტერმინოლოგიური ლექსიკა და მათი ქართული ეკვივალენტები სჭირდებათ, ზოგადად ინგლისური ენის შემსწავლელები. აღნიშნულმა მიზნობრივმა ჯგუფებმა განსაზღვრა ის, რომ ინგლისურ-ქართულ ლექსიკონში შევიდა როგორც ინგლისური ენის თანამედროვე ლექსიკა მათი გამოყენების მაღალი სიხშირული პრინციპის გათვალისწინებით, ასევე ნაკლებად ხშირად ხმარებული სიტყვები, იშვიათი, მოძველებული, არქაული სიტყვები ან სიტყვების იშვიათი, მოძველებული და არქაული მნიშვნელობები. ლექსიკონში შევიდა თითქმის ყველა დარგის ტერმინოლოგია.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ინგლისურ-ქართული ონლაინ-ლექსიკონი უპირველეს ყოვლისა განკუთვნილია ინგლისური ენის სპეციალისტებისათვის, პედაგოგებისათვის, მთარგმნელებისათვის, სხვადასხვა დარგის სპეციალისტებისათვის, რომელთაც დარგობრივ ტექსტებთან უწევთ მუშაობა; ლექსიკონი ასევე განკუთვნილია სტუდენტებისათვის, ზოგადად ინგლისური ენის შემსწავლელთათვის, ასევე ინგლისური ენით დაინტერესებული პირებისათვის.

„დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის“ მნიშვნელოვანი მაკრო- და მიკროსტრუქტურული საკითხების გადაწყვეტა, ასევე ინგლისურ და ქართულ ენებს შორის არსებული სემანტიკური ასიმეტრიის გადაჭრის მეთოდები დეტალურადაა განხილული მესამე (სიტყვა-სტატიის სტრუქტურა და კომპონენტები) და მეშვიდე (ეკვივალენტობის პრობლემა ორენოვან ლექსიკონებში) თავებში.

ლექსიკონის სარედაქციო კოლეგია. შუქია აფრიდონიძე, თინათინ მარგალიტაძე (მთავარი რედაქტორი), გიორგი მელაძე, არიანე ჭანტურია, გელა ხუნდაძე.

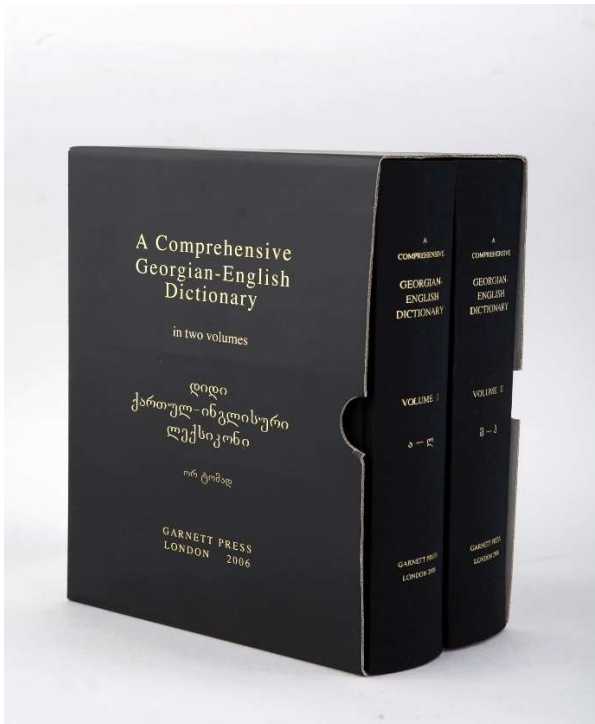
დონალდ რეიფილდის „დიდი ქართულ-ინგლისური ლექსიკონი“

დონალდ რეიფილდი ცნობილი ბრიტანელი სლავისტი და ქართველოლოგია. იგი მრავალი მონოგრაფიის ავტორია რუსული და ქართული ლიტერატურის საკითხებზე, არის ჩინებული მთარგმნელი, მათ შორის ქართული ლიტერატურისა ინგლისურ ენაზე.

„ქართულ-ინგლისური ლექსიკონის“ ძირითადი პრინციპები დონალდ რეიფილდმა მოხსენების სახით პირველად 1988 წელს გააჟღერა ევროპელ კავკასიოლოგთა საზოგადოების შეკრებაზე. მხოლოდ თორმეტი წლის შემდეგ – ინტერნეტის მიღწევების, ლონდონსა და თბილისში ლექსიკონის შემდგენელთა გუნდის კოორდინირებული მუშაობის, აგრეთვე ბრიტანეთის მთავრობის მიერ გამოყოფილი გრანტის წყალობით, მრავალი თაობის ოცნება რეალობად იქცა.

„ქართულ-ინგლისურ ლექსიკონში“ წარმოდგენილია ინგლისური ეკვივალენტები ქართული ენის პრაქტიკულად სრული ლექსიკური კორპუსისათვის როგორც სალიტერატურო – უძველესი, კლასიკური თუ თანამედროვე – ენის, ისე სასაუბრო მეტყველებისა და დიალექტური მასალისათვის. ლექსიკონი გამოცემულია ორ ტომად და 140 000 სიტყვა-სტატიისაგან შედგება (იხ. სურათი 4).

ლექსიკონში შეტანილია ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის რვატომეულის პრაქტიკულად ყველა სიტყვა-სტატია. მეორე ძირითადი წყარო ლექსიკონისათვის გახდა ქართული ყოველდღიური და კვირეული პრესის (1999-2002) მონაცემთა ბაზა, რომელიც მოიცავდა დაახლოებით ორ მილიონ სიტყვაფორმას. მესამე წყაროდ გამოყენებულ იქნა ორმოცამდე დიდი მოცულობის ტექსტის ელექტრონული ვერსია თანამედროვე ქართველი მწერლების, ძირითადად რომანისტების ნაწარმოებებიდან: გრიგოლ რობაქიძე, კონსტანტინე გამსახურდია, მიხეილ ჯავახიშვილი, ოთარ ჭილაძე, ჭაბუა ამირეჯიბი, ბაჩანა ბრეგვაძე, ბესიკ ხარანაული, გურამ დოჩანაშვილი, თამაზ ჩხენკელი, ვახუშტი კოტეტიშვილი, აკა მორჩილაძე და სხვა. „ქართულ-ინგლისური

სურათი 4.

ლექსიკონის“ მეოთხე ძირითადი წყარო გახდა ილია აბულაძისა და ზურაბ სარჯველაძის ძველი ქართული ენის ლექსიკონი. ლექსიკონის სიტყვანის შერჩევას ასევე გამოყენებული იქნა (შერჩევით) თანამედროვე ქართული ენის 30-მდე დიალექტური ლექსიკონი და მეცნიერებისა და ტექნიკის სხვადასხვა დარგის ტერმინოლოგიური ლექსიკონები. ქართულ-ინგლისურ ლექსიკონში ასევე შევიდა დიდძალი მასალა თანამედროვე სასაუბრო მეტყველებიდან, მათ შორის ვულგარული ლექსიკაც.

ლექსიკონი უპირველეს ყოვლისა განკუთვნილია ინგლისურენოვანი მკითხველისათვის, რომელიც დაინტერესებულია ქართული ლიტერატურის ძეგლებით, ქართული საისტორიო წყაროებით, ქართველური ენებით. ამიტომ შევიდა ლექსიკონში ძველი და საშუალო პერიოდის ქართული ენის ლექსიკა, დიალექტური მასალა და ა.შ. ლექსიკონი ასევე განკუთვნილია ქართველი მომხმარებლისთვისაც.

განსხვავებით ევროპულ-ქართული ორენოვანი ლექსიკონებისაგან, ქართულ-ევროპული ტიპის ლექსიკონებში დგება ერთი პრობლემა – ქართული ზმნის საკითხი.

ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის სარედაქციო კოლეგიამ, როგორც მათე თავში აღინიშნა, ახლებურად გადაწყვიტა ქართული ზმნის წარმოდგენის საკითხი, კერძოდ, თუ ტრადიციულად ქართულ ლექსიკონებში ზმნა საწყისის (სახელზმნის) სახით იყო შეტანილი, რომელიც სრულად ვერ წარმოაჩენდა ქართული ზმნის სიმდიდრეს და მის კატეგორიებს, განმარტებითმა ლექსიკონმა უარყო ეს ტრადიცია და ზმნა წარმოადგინა არა მხოლოდ საწყისის ფორმით, არამედ პირის, ქცევის, გვარის, კონტაქტის, დინამიკურობა-სტატიკურობის მიხედვით. როგორც აღინიშნა, განმარტებით ლექსიკონში სალექსიკონო ერთეულად შევიდა არა მარტო საწყისი (მასდარი, სახელზმნა), არამედ აწმყოს (მყოფადის) მესამე პირი ყველა ზემოჩამოთვლილი კატეგორიისა. მაგ.:

თესვა *მასდარი, საწყისი, სახელზმნა*

თესავს *მესამე პირი, მხოლოობითი რიცხვი, საარვისო ქცევა*

ითესავს *სათავისო ქცევა*

უთესავს *სასხვისო ქცევა*

ათესვინებს *კაუზატივი*

ითესება *გარდაუვალი ზმნა, დინამიკური ვნებითი*

თესია *გარდაუვალი ზმნა, სტატიკური ვნებითი*

და სხვა.

კიტა ჩხენკელმა „ქართულ-გერმანულ ლექსიკონში“ ზმნის წარმოდგენის ბუდობრივი პრინციპი აირჩია. ზმნა წარმოადგინა ფუძის და არა პრეფიქსის მიხედვით და ყველა ლექსიკური დერივატი და გრამატიკული ფორმა ერთ ბუდეში მოათავსა. დონალდ რეიფილდი „დიდი ქართულ-ინგლისური ლექსიკონის“ პრინციპად არნ. ჩიქობავას პრინციპს იღებს და მის ლექსიკონში ზმნა ყველა ზემოჩამოთვლილი ფორმის მიხედვითაა შეტანილი. მაგ.:

თესვა sowing (seed ...)

თესავს sows he/she, it (seed ...)

ითესავს sows he/she, it (seed ...) for oneself

უთესავს sows he/she, it (seed ...) for smb

ითესება it (seed...) is being sown

თესია has been sown (seed ...)

ათესვინებს has smb sow smth (seed ...)

და სხვა.

ლექსიკონის წინასიტყვაობაში თავად დონალდ რეიფილდი ასე ხსნის ამ გადაწყვეტილებას: „სალექსიკონო ერთეულთა ასეთი სიმრავლე (ზოგჯერ ერთი სიტყვა-სტატია ერთი ზმნის ოც პირიან ფორმას შეიცავს, მაშინ როცა სხვა ჩვეულებრივ ლექსიკონში ტრადიციულად თითო ზმნას თითო სალექსიკონო ერთეული ეთმობა) ძალიან ზრდის ჩვენი ლექსიკონის მოცულობას, მაგრამ, სამაგიეროდ, იმედია, დროს დაუზოგავს მომხმარებელს. ყველა სხვა პროცედურას, ჩვენი აზრით, წამგები მხარე უფრო მეტი აღმოაჩნდება, ვიდრე მომგები. ჩამოთვლილი ფორმები მასდართან არცთუ იშვიათად ხელოვნურია, ვინაიდან ბევრ ზმნას მასდარი არ გააჩნია, ხოლო სხვებს მასდარი კი აქვთ, მაგრამ მათი მნიშვნელობის გარკვევა ზოგჯერ ჭირს, და თვით ამ მასდარსაც მნიშვნელობათა ისეთი ფართო არე აქვს, რომ დიდად ვერ გვშველის პირიანი ფორმის მნიშვნელობის დადგენაში. კ. ჩხენკელის მიერ არჩეული გზა ზმნების ჯერ ძირების, შემდეგ კი პრეფიქსების მიხედვით დალაგებისა მხოლოდ პროფესიონალ ლინგვისტს თუ დააკმაყოფილებს, ჩვეულებრივ მომხმარებელს კი იგი მთელ საათს დააკარგვინებს ამა თუ იმ სპეციფიკური პირიანი ფორმის ძებნაში. სანამ ელექტრონული სისტემა იმდენად არ დაიხვეწება, რომ თითო სალექსიკონო ერთეულში თითო ქართული ზმნა მოექცეს ქართული ზმნის ფორმათა უზარმაზარი სიის უნიფიცირების შედეგად, ჩვენ მიერ (არნ. ჩიქობავას მიბაძვით) არჩეული გზა ყველაზე მოსახერხებლად და ამიტომ ყველაზე ნაკლებ ბოროტებად გვესახება“.

ლექსიკონის სარედაქციო კოლეგია. რუსუდან ამირეჯიბი, შუქია აფრიდონიძე, ლორენს ბროერსი, თინათინ მარგალიტაძე, დონალდ რეიფილდი (მთავარი რედაქტორი), ლევან ჩხაიძე, არიანე ჭანტურია.

დ. რეიფილდის „დიდი ქართულ-ინგლისური ლექსიკონის“ გაციფრებული ვერსია ინტერნეტში განთავსებულია შემდეგ მისამართზე:

<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=index&d=46>

ფრანგულ-ქართული ლექსიკონი ნუნუ ქადეიშვილის საერთო რედაქტორობით

მეოცე საუკუნეში შეიქმნა არაერთი ფრანგულ-ქართული და ქართულ-ფრანგული ლექსიკონი. მათ შორის ყველაზე ვრცელი ლექსიკონია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფრანგული ენის სპეციალისტების მიერ შექმნილი „ფრანგულ-ქართული ლექსიკონი“, რომლის მთავარი რედაქტორია პროფესორი ნუნუ ქადეიშვილი. ლექსიკონი გამოიცა სამ ტომად: 1998 წელს გამოვიდა ლექსიკონის პირველი ტომი (852 გვერდი), ასოები A – D, 1999 წელს მეორე ტომი (964 გვერდი), ასოები E – O, ხოლო მესამე ტომი გამოიცა 2000 წელს და მოიცავს ასოები P – Z (800 გვერდი). ლექსიკონის სარედაქციო კოლეგიის წევრები არიან: ნუნუ ქადეიშვილი (მთავარი რედაქტორი), ნინო წულაძე-კალატოზიშვილი, ციური ახვლედიანი, ცისანა ბიბილეიშვილი და დამანა მელიქიშვილი.

რუსუდან ზექალაშვილის გერმანულ-ქართული და ქართულ-გერმანული ლექსიკონები.

2004 წელს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორმა რუსუდან ზექალაშვილმა და ფილოლოგიის დოქტორმა ჭაბუკი ქირიამ გამოსცეს „გერმანულ-ქართული ლექსიკონი“ (Deutsch-Georgisches Wörterbuch), რომელიც 45.000 სიტყვა-სტატიისგან შედგება. ლექსიკონის რედაქტორია პროფესორი დალი ბახტაძე. ლექსიკონი მოიცავს 751 გვერდს. 2007 წელს გამოვიდა ლექსიკონის მეორე შევსებული და გადამუშავებული გამოცემა, რომელიც 50.000 სიტყვა-სტატიისგან შედგება.

ლექსიკონის გაციფრებული ვერსია განთავსებულია შემდეგ მისამართზე:

<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=index&d=44>

2009 წელს პროფესორმა რუსუდან ზეკალაშვილმა გამოსცა „ქართულ-გერმანული ლექსიკონი“ (Georgisch-Deutsches Wörterbuch), რომელშიც 45.000-ზე მეტი სიტყვა-სტატია შევიდა. ამ ლექსიკონის რედაქტორიც პროფესორი დალი ბახტაძეა. ორივე ლექსიკონის სიტყვა-სტატიები მოიცავს არა მხოლოდ სიტყვებს, არამედ შესიტყვებებს და ფრაზეოლოგიურ ერთეულებსაც.

უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. რომელ უცხოურ ენებთან მიმართებით იქმნებოდა საქართველოში ორენოვანი ლექსიკონები XX-XXI საუკუნეებში?
2. ევროპულ-ქართული აკადემიური ორენოვანი ლექსიკონებიდან რომელი გამოცემებია განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსი?
3. რა იცით კიტა ჩხენკელის ქართულ-გერმანული ლექსიკონის შექმნის ისტორიის შესახებ?
4. ქართული ზმნის წარმოდგენის რა გზა აქვს არჩეული კიტა ჩხენკელს თავის ლექსიკონში? რაში მდგომარეობს ე.წ. „ბუდობრივი პრინციპი“?
5. რას იტყოდით არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის რუსულ-ქართული ლექსიკონის (სამტომეულის და ერთტომეულის) შესახებ? თუ გისარგებლიათ ამ ლექსიკონ(ებ)ით და თუ სარგებლობთ, რამდენად ხშირად?
6. ვინ იყვნენ ინგლისურ-ქართული და ქართულ ინგლისური ლექსიკოგრაფიის პიონერები XX საუკუნეში? რა გსმენიათ და რა აზრისა ხართ ისიდორე გვარჯალაძისა და ეკა ჩერქეზის ლექსიკონების შესახებ?
7. როდის დაიწყო თსუ-ს ლექსიკოგრაფიის ცენტრის მიერ „დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის“ ტომეულის გამოცემა?
8. როდის დაიწყო ამ ლექსიკონის კომპიუტერიზაცია და როდის გამოვიდა ამ ლექსიკონის პირველი რვეული?
9. რომელ წელს განთავსდა ინტერნეტში დიდი ინგლისურ-ქართული ლექსიკონის ონლაინ-ვერსია?

10. იცით თუ არა ამ ლექსიკონის ინტერნეტ-მისამართი და სარგებლობთ თუ არა ამ ლექსიკონით?

11. რა იცით დონალდ რეიფილდისა და მისი „დიდი ქართულ-ინგლისური ლექსიკონის“ შესახებ? ხელმისაწვდომია თუ არა თქვენთვის ამ ლექსიკონის ელექტრონული (ონლაინ და/ან დესკტოპ-) ვერსია?

12. რა პრინციპით არის წარმოდგენილი ზმნა დონალდ რეიფილდის ლექსიკონში? რამდენად მოსახერხებლად მიგაჩნიათ ლექსიკონში ქართული ზმნის წარმოდგენის ამგვარი ფორმა და თქვენთვის უფრო მისაღები ხომ არ იქნებოდა ლექსიკონებში ქართული ზმნების მასდარის/საწყისის სახით შეტანა?

13. რა არგუმენტები მოჰყავს ლექსიკონის წინასიტყვაობაში თავად დონალდ რეიფილდს ქართული ზმნების წარმოდგენის მის მიერ არჩეული მეთოდის სასარგებლოდ?

14. რა იცით საქართველოში 1998-2000 წლებში სამ ტომად გამოცემული „ფრანგულ-ქართული ლექსიკონისა“ და მასზე მომუშავე სარედაქციო კოლეგიის შესახებ? თუ გისარგებლიათ ამ ლექსიკონით?

15. რა იცით რუსუდან ზექალაშვილის მიერ შესაბამისად 2004 და 2009 წლებში გამოცემული „გერმანულ-ქართული ლექსიკონისა“ და „ქართულ-გერმანული ლექსიკონის“ შესახებ? თუ გისარგებლიათ ამ ლექსიკონებით და როგორ შეაფასებდით მათ?